

Naravi prijazen in domačinom koristen razvoj turizma

August Lenar

Prispevek študentov je dobrodošel zunanji pogled na turistični utrip Solčavskega, podprt z različnimi mnenji prebivalcev, ki to dejavnost spremljajo od blizu. Mnogi od njih pa kot turistični ponudniki nanjo pomembno vplivajo. Zapisano je mogoče postaviti v časovni okvir, kar dodatno osvetli sedanje stanje in razvojne trende v tej dejavnosti.

Načrten razvoj v solčavskem turizmu ima že kar nekaj zgodovine in tudi rezultatov. Jeseni 2021 bo minilo okroglih trideset let od pobude prebivalcev Logarske doline, takrat pristojne občini Mozirje, da je treba nemudoma in odločno ukrepati glede ohranjanja okolja in stagnacije turizma v največji in najbolj obiskani dolini Solčavskega. Stihijski razvoj je postajal vedno bolj moteč za prebivalce Logarske doline, ki so od blizu spremljali škodljivo dogajanje v naravi. Jalov izletniški turizem je namesto ekonomskih učinkov prinašal vedno večjo prometno obremenitev okolja s hrupom in smetmi. V skupnosti je dozorela odločitev, da je treba takšno stanje takoj prekiniti in začeti z naravi prijaznim in domačinom koristnim trajnostnim razvojem tudi v turizmu. Takrat pristojna Občina Mozirje, ki je nekoliko pred tem zaradi neurejenosti Logarske doline od RTV Slovenija prejela v javnosti odmevno »Turistično bodečo nežo«, saj pobudo za odločno spremembo takoj podprla. Podprla je tudi pobudo za ustanovitev podjetja lastnikov zemljišč v leta 1987 ustanovljenem krajinskem parku in mu spomladi leta 1992 podelila koncesijo za upravljanje parka. To je bil prvi primer javno-zasebnega partnerstva v Sloveniji pri upravljanju širšega zavarovanega območja narave.

S podelitvijo koncesije se je začel načrten razvoj solčavskega območja kot celote, saj zaradi majhnosti območja in specifične tradicionalnih dejavnosti, povezanih s turizmom, drugačen pristop ne bi bil uspešen. Kmalu se je pokazalo, da bi bilo treba sodelovanje razširiti na celotno ožje območje Kamniško-Savinjskih Alp, v katerem imajo vse občine sorodno naravovarstveno in razvojno problematiko. Projekt ustanavljanja Regijskega parka Kamniško-Savinjske Alpe, ki ga je kot upravljelec Krajinskega parka Logarska dolina koordiniralo podjetje Logarska dolina, d. o. o., je Ministrstvo za okolje in prostor pred desetletjem začasno prekinilo zaradi nastopa

gospodarske krize in prepovedi ustanavljanja novih državnih zavodov (Zakon za uravnoteženje javnih financ).

V letu 1992 so družbeniki podjetja Logarska dolina, d. o. o., sprejeli in s takratno Krajevno skupnostjo Solčava uskladili dolgoročne razvojne usmeritve, ki so se z leti pokazale kot dobre ter skladne s potrebami lokalnega prebivalstva in z javnim interesom širše družbe. V naslednjih letih so služile kot osnova za sprejem prve dolgoročne razvojne strategije in srednjeročnih planov turističnega razvoja Solčavskega. Če razvojne usmeritve na kratko povzamem, so bili poudarki bodočega gospodarskega razvoja na ohranjanju neokrnjene (divje) narave, tradicionalnima gozdarstvu in kmetijstvu, ki se iz nekdanjega ekonomskega temelja vedno bolj spreminjata v ohranjalca izjemne kulturne krajine za ekoturizem. Nosilec pa mora biti, tako kot stoletja pred tem, lokalno prebivalstvo s svojo tradicijo bivanja in delovanja. V turistični ponudbi ima prednost namestitveni turizem in neposredno trženje tradicionalnih produktov iz hrane, lesa in volne. Dodatna rekreativna ponudba v naravnih parkih mora biti prilagojena namenu njihovega zavarovanja. Pri izletniškem obisku je poudarek na ohranjanju mirnih con v parkih in postopna nadomestitev motornega prometa z drugimi oblikami mobilnosti. Na področju poselitve in prometa morajo namestitvene zmogljivosti in parkirišča v parkih ostati omejene v sedanjem obsegu, možna je samo njihova posodobitev in funkcionalna zaokrožitev.

Te usmeritve so bile zadnja desetletja pri izvedbi projektov v pretežni meri upoštevane. Glede same izvedbe je možno v tem kratkem prispevku omeniti samo dva najpomembnejša projekta, ki po mojem mnenju dajeta oziroma nakazujeta rešitve za večino razvojnih dilem, opisanih v prispevkih študentov. Oba sta tudi iz socialno-ekonomskega vidika bistvena za prebivalstvo širšega območja vasi in manjših gorskih kmetij, ki so po velikih katastrofah v gozdarstvu (vetrolomi, lubadar) in globalizaciji trga v živinoreji na robu spodobnega preživetja.

Projekt, ki se od leta 1995 dalje brez večjih zastojev uspešno razvija, je *Predelava in neposredno trženje domačih produktov v turizmu*. Od spodbujanja in izobraževanja ponudnikov, prodaje produktov na stojnici pri slapu Rinka, v objektu Turističnega društva Solčava in na Planšariji Logarski kot je bil narejen velik korak naprej, ko se je z začetkom delovanja Centra Rinka pridobilo nove prostorske možnosti. Od samega začetka so se prehrabni produkti tržili na turističnih kmetijah in pri nekaterih drugih ponudnikih. Projekt se nadgrajuje tudi vsa zadnja leta.

Že pred tremi desetletji je Solčavsko, kot prvo območje v Sloveniji in med prvimi v alpskih državah, s ciljem uvedbe alternativnih prevozov za enodnevne izletniške obiskovalce začelo izvajati projekt *Umiritev izletniškega motornega prometa v naravnih parkih*. Zaračunavanje vstopa motornih vozil v Krajinskem parku Logarska dolina v letu 1992 so mnogi obiskovalci in tudi nekateri domačini sprejeli zelo nenaklonjeno. Ta prva faza projekta se je nadaljevala z ureditvijo in odprtjem Naravoslovno-etnografske poti po Logarski dolini in ureditvijo parkirišč z 250 parkirnimi mesti v samem parku. Druga faza projekta je bila zaključena deset let pozneje z ureditvijo vstopne cone in treh parkirišč pred Logarsko dolino. Investicije so bile pretežno sofinancirane s strani države in Evropske unije (program PHARE). Tretjo fazo izvedbe projekta umiritve prometa na ožjem območju vasi Solčava je po letu 2009 neposredno prevzela Občina Solčava. Zgradili so informacijski Center Rinka, uredili dodatna parkirišča in prireditveni prostor ter nadgradili komunalno infrastrukturo. Nekoliko kasneje se je začel tudi postopen prenos koordinacije vsebin, povezanih s turizmom (informacije, izobraževanje, promocija), in neposrednega trženja tradicionalnih produktov iz Logarske doline, d. o. o., na novoustanovljeni Center Rinka – zavod za turizem in trajnostni razvoj Solčavskega. Skupaj s prenosom sta se iz podjetja na občino prezaposlila dva uslužbenca teh delovnih področij. To je bil čas, ko je Solčavsko zaradi rezultatov v turizmu v okviru projekta EDEN pridobilo prestižni naziv »Evropska destinacija odličnosti«.

Projekt upravljanja turističnega obiska se je po letu 2014 žal ustavil. To je škoda, saj bi nadaljevanje lahko veliko prispevalo k oživitvi starega dela vasi, kjer je veliko povsem praznih objektov in le nekaj stalnih prebivalcev. Zaradi njegove celovitosti in povezovalnega značaja med vsemi gospodarskimi panogami in dejavnostmi v kraju bi omogočal znatno podaljšanje turistične sezone in s tem spremembo negativnih zaposlitvenih in demografskih trendov občine. Čas za nadaljevanje in dokončanje tega krovnega projekta je več kot primeren, saj sovpada z začetkom obdobja izjemnih finančnih spodbud Evropske unije na področju ohranjanja okolja in digitalizacije. Obe področji pa sta neposredno povezani z alternativno mobilnostjo v prometu.

Naravi prijazen in domačinom koristen ekoturizem zagotovo ostaja prava izbira za Solčavsko. Večkrat poudarjena kulinarika in prijaznost domačinov sta zelo pomembna, vendar je nedvomno glavni magnet za obiskovalce iz vsega sveta ohranjena izjemna kulturna krajina, umeščena v tri slikovite ledeniške doline in Podolševo, kar skupaj tvori enkratno harmonijo narave. Poseben pečat območju pa daje še velika zgoščenost objektov naravne in kulturne dediščine, urejenih za turistični obisk.